ILMATIETEEN LAITOS

LAUSUNTO

20.4.2021 41/020/2021

Lausunnon pyytäjä: Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: VNS 2/2021 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032

Ilmatieteen laitoksen lausunto valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan

Ilmatieteen laitos kiittää saamastaan mahdollisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston selonteosta valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan vuosille 2021-2032. Seuraavat huomiot on tehty sää- ja olosuhdetietojen tuottamisen, käytön ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

Pidämme hyvänä, että selonteossa on tunnistettu ilmastonmuutos, äärisääilmiöt sekä reaaliaikaiset olosuhdetiedot osana liikennejärjestelmän varautumista ja huoltovarmuutta. Lisäksi on tunnistettu Ilmatieteen laitoksen rooli näiden olosuhdepalvelujen ja tietomallinnuksen tuottajana.

Haastavat sää- ja keliolosuhteet ovat syynä monissa vaaratilanteissa ja onnettomuuksissa maalla ja merellä. Luonnonolosuhteilla ja niiden ennakoinnilla on lisäksi iso merkitys liikenteen sujuvuuteen sekä matka-aikoihin kaikissa liikennemuodoissa. Automatisoituva liikenne sekä uudet liikennemuodot kuten sähköistyvä kevyt liikenne ja miehittämätön ilmailu kasvattavat olosuhderiippuvuutta entisestään. Tarkka ja helposti saatavilla oleva olosuhdetieto parantaa liikenteen käyttäjien ennakointia, matkan sujuvuutta, ja on keskeinen elementti kohti onnettomuuksien nollavisiota.

Ilmatieteen laitoksen tuottamat monipuoliset säähavainnot ja -ennusteet ovat edelleen liikenteen olosuhdepalvelujen tukipylväs. Automatisoituva liikenne vaatii kuitenkin perinteisen tietolähteiden tueksi täydentävää, hyvin korkean resoluution olosuhdetietoa. Selonteossa on oivallisesti mainittu digitalisaation mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen, mikä onkin avain entistäkin tarkempaan sää- ja olosuhdetietoon.

Liikennejärjestelmän digitaaliset valmiudet korostuvat mitatun säätiedon keruussa, käsittelyssä ja jakelussa käyttäjille. Ns. *esineiden internet (IoT)* mahdollistaa jo nyt sää- ja kelitietojen keräämisen mm. tienvarsi-infrasta, tukiasemista, ajoneuvoista, laivoista, miehittämättömistä ilma-aluksista ja kansalaisten älypuhelimista. Mittaustietojen integroiminen korkeamman resoluution ennustemalleihin antaa mahdollisuuden isoon palvelutason parannukseen, oli kyse sitten valtatiestä, pyörätiestä, satamasta, rautatieasemasta tai lentokentästä. Lopputulos voi olla jopa muutaman kymmenen metrin

tarkkuudella tuotettu sää- ja kelitieto, joka mahdollistaa esim. tiellä liikkujalle varoittamisen paikallisesta mustasta jäästä.

Ilmatieteen laitos tunnistaa tärkeän asiantuntijaroolinsa liikenteen sääpalvelujen tuottajana. Ilmatieteen laitoksella on viranomaisena valmiuksia toimia johtavassa asemassa havaintoverkkojen suunnittelussa, havaintotietojen jälkikäsittelyssä ja laadunhallinnassa sekä niiden integroinnissa osaksi entistä tarkempia sää- ja kelimalleja sekä jalostuksessa edelleen reaaliaikaisiksi varoituksiksi loppukäyttäjille. Hyvään lopputulokseen tarvitaan kuitenkin koko liikenteen ekosysteemi ja kehityksessä on hyvä tunnistaa julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteisiä toimintamalleja (Public-Private Partnerships).

Selonteon kappaleessa 5.4.2. s. 90 on osana digitalisaatiokehitystä todettu, että *valtio (liikenne- ja viestintäministeriö) määrittelee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa myös tiedon tuottajien, välittäjien ja tiedon hyödyntäjien vastuut*. Tulkitsemme tämän määrittelyn ulottuvan myös sää- ja olosuhdetietoihin, minkä näemme myönteisenä asiana.

Näemme myös tärkeänä, että esitetyissä pilottihankkeissa (kappale 5.9) ja liikennejärjestelmän kehittämisessä (luku 6) otetaan soveltuvin osin jatkossa huomioon myös edellytykset uuden sukupolven sää- ja olosuhdetiedon mittaamiseen ja jakeluun. Kehityskohteita ovat esimerkiksi satama- ja meriväyläalueiden tai tienvarsi-infrastruktuurin digitalisointi.

Juhana Hyrkkänen
Toimialajohtaja
Sää-, meri- ja ilmastopalvelukeskus

Jani Poutiainen
Ryhmäpäällikkö
Asiakaspalvelut